

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologiae Mysticae Sive Exercitiorum Spiritualium Admodum Reverendi Patris P. Aloysii Siderei, Alias Vincentii Caraffa, Societatis Iesv Praepositi Generali, Tomvs ...

ex Italico Latino recenter idiomate opera et studio fidelissimi cuiusdam
interpretis donatus

Peregrinus terræ. Fascicvlvs Myrrhæ Siue Considerationes Variæ Super
Plagas Et Vulnera Christi D.N. Itinerarium. Seraphinus. Civis coeli

Caraffa, Vincenzo

Coloniae Agrippinae, 1660

cap. 6. De Gratia & Virtute

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49469](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49469)

per viam certam ac rectam securè conducatur ad
 rarum aeternæ salutis portum. Non tibi te ipsum
 credendo, confessionem aliquoties frequentatam
 sufficere absque eo, quod manum adiuueas rati-
 onem, mortificandis inordinatis carnis & sensus affectibus.
 Ut mundetur expurgeturque ager à zizanis, heris
 malignis & nocuis, nihil aut parum prodest,
 putentur ac succidantur folia & germina vitæ,
 simul eueillantur extirpenturque radices: ita nec
 est tollere peccatum, intactâ relictâ causâ & origi-
 ne, quæ sunt inordinati cordis nostri affectus & delin-
 quentiæ. Enim uerò, te minus cogitante, pestifera peccata
 proferent germina, ac in morte probabis, quam
 dele, & quali insuperabile tibi concipi abunt
 huiusmodi pravi habitus inordinati que affectus, pro-
 fere ac venenoso diabolicarum tentationum
 terribiliores effecti. Neque blandè tibi perlo-
 queris, hanc, quam in vita flocci pendis & negligis,
 obtenturam pœnitentiam.

Narratur de quodam Adolescente eadem
 persuasionem dactò, quod mortis ægoni proximo
 mare cœperit *Pœnitentia, Pœnitentia, Pœnitentia*,
 es? eam optare habere, & non habeo. Neque
 eam obtinuit, quia tempore vitæ suæ eandem com-
 pserat & spreuit: vnde cum male quæreret pœnitentiam
 adinuenit impœnitentiam, & cum clamaret voce
 pœnitentis, obiit corde impœnitentis.

Gratia & Virtus.

Caput VI.

In fundamento veræ & cordialis pœnitentiæ
 totali vitæ mutatione coniunctæ, veluti dicitur
 est capite præcedenti, erigendi sunt murti
 exercitio christianarum virtutum ad salutem
 cessarium. Nulli dubium est, primum huius

Præcipue auctorem & architectum esse Deum: Siquidem anima in unione cum Deo Veritas impletur, fecundaque virtutibus. Unde Philosophi etiam Gentiles hanc agnovit veritatem: cum, videlicet, virtuosum solum dici posse, qui est Dei cognitor & imitator, qui exercet se in cognitione & amore Dei. Porro valde conducit ap. rebendere magnos illos thesauros, quos in sancto vitam exercitio lucratur: magni que emolumentum est intelligere, quâ ratione vita virtuosa alicuius Iusti non sit vita melancholica tristis & afflicta, veluti falsè existimat Mundus; sed iucunda & tota veris gaudiis & voluptatibus repleta. Hæc erit materia præsentis capituli, quo probabitur, verum gaudium residere duntaxat in corde Iusti veris Gratiæ bonis ditati, ac proinde vitam Iusti non esse melancholicam, sed gaudio & hilaritate plenissimam.

Primum tamen supponendum est, quod Gaudium est possessio boni cogniti & amati, est effectus causatus à bono, sed hoc bonum, ad hoc ut sit causa gaudii, tres habere debet conditiones: primo, ut sit bonum proprium nostrum, & à nobis possessum: secundò, ut sit bonum cognitum (qui enim domi haberet thesaurum, nec eum se habere & possidere novisset, non proinde gauderet) tertio, ut sit bonum æstimatum & amatum: non enim gaudemus de bono, quod aut nihili, aut parvi facimus. Hæc sunt conditiones Gaudii, progreddiamur nunc ad materiam Gaudii alicuius Iusti. Sanctus Petrus Apostolus hæc pertractans materiam proponit hæc sententiam: *Maxima & pretiosa promissa nobis donavit, quod Deus ob suam infinitam bonitatem inestimabilibus summisque Gratiæ ac Virtutum donis nos ditavit: ut per hæc efficiamini Divina consortes Natura.* Agit Deus nobis, um, quemadmodum persona aliqua Regia, vel alius quidam magnus Princeps facere solet, qui cum aliò migrare cogit, habitaculum in magno aliquo palatio, nonnullos eò præmittit servulos & ancillos variis instructos operibus & ornamentis regalibus, quibus illud exornent, ut sit habitaculum tanto Principe dignum. Simili

S. Aug. de civit. lib. 10 c. 4. 20. 5.

Idem de civit. lib. 8. cap. 9. 20. 5.

MOYSI
DEREI
D. I
O. V

2. Petr. c. 7.

mili modo facit Deus: construxit & fabricavit animam
 nostram, instar sumptuosi alicuius palatii, cuius liber-
 veluti propriam autam inhabitare peroptat: ast quia Deo
 ma a seipsa, esto amplissima sit & quasi immensitate
 citatis, pauper & nuda est, & ad recipiendam Divinam
 Maiestatem minimè disposita, ideo præmittitur ei
 cum donis suis, quibus illa adornetur, & ad talem
 cellum suum disponatur apteturque. Itaque Grati-
 tanquam Divina quædam forma, in anima recipitur
 eandem cum omnibus suis potentiis Deificatur, & lib-
 ra ut ad omnia & virtutibus infusis supernaturalibus
 à Divo Petro supra a legato vocatur *Maxima* & *du-
 riosa promissa*, quibus medianibus anima dispo-
 actualiter recipit in se Divinitatem, & consequen-
 sanctissimam Trinitatem, Patrem, Filium & Spiritum
 sanctum. Vbi notandum est, Apostolum non
 tantum de bonis futuris, quibus Justus gaudebit
 vita: verum etiam de presentibus, quibus in hac
 gaudet & fruitur. Duo sunt Regna Christi, vnum
 Gloriæ alterum: in primo regnant Iusti in hac vita
 secundo regnant Beati in alia vita: & in utroque
 infinita sunt bona, infinita dona, quibus Iusti
 gaudet. Et ut ad particularia descendam, dico
 anima Iusti novem eximia conferre dona: primo
 tum Divinum: secundo, *amicitiam Divinam*: tertio
 liationem Divinam: quarto, *Hereditatem*: quinto
 hereditatem Divinam: sexto, *protectionem Divinam*:
 septimo, *conuersionem*: octavo, *operationem*: & non
 visitationem Divinam. Et, ut exordiar à primo
 prium est Gratiæ: *Divinum in nobis statum effici*
 animam nostram eleuare ad statum Divinum. Dicitur
 hæc, *status*, significat duo: *conditionem personæ*
 dum libertatem, vel seruitutem: & *permanentiam*
 mobilitatem in tali statu. Talis est effectus Gratiæ
 constituit Iustum in statu libertatis, liberum ipsum
 endo ab omni eo, quod non est Deus, liberum à pas-
 to, liberum à passionibus, liberum ab omni inordinato
 affectu creaturatum. Et hic status merito appellatur
 Diuinus, quia talis libertas non acquiritur, nisi De-
 uitute mediâ, & per hoc, quod anima se efficiat

S. Tho. 2. 2.
 q 183 a 1.

am ac seruum Dei, & à creaturis se constituat ac reddat
 liberam. Hic est status Iusti: *subesse & præesse*, subesse
 Deo, & præesse creaturis, esse subiectum Deo, & esse li-
 berum ab omnibus creaturis. Huic contrarius est sta-
 tus Peccatoris, se veluti seruum subiicere creaturis, & à
 Deo se subducere & solare. Ita dixit Apostolus: *Cum Rom. 6.*

*seruistis peccati, liberi fuistis iustitia: nunc vero libera-
 ti à peccato, serui estis facti Deo.* Considera discrimen
 inter seruitutem & seruitutem, inter libertatem
 & libertatem. Seruus Gratiæ summum bonum;
 seruus Peccati summum malum. Ad eundem mo-
 dum, liber & remotus à peccato infinitum bonum: so-
 lus & remotus à Gratia infinitum malum. Ast quo-
 modo cognoscetur discrimen inter seruitutem & serui-
 tutem? Respondet S. Thomas: *Tunc est seruitus S Thom. lo.*
peccati, cum aliquis ex habitu peccati ad malum inclina-
cit.

*tur: & contra, tunc dicitur seruus Gratiæ, quando
 ex habitu Iustitiæ inclinatur ad bonum.* Ex dictis col-
 ligitur, quàm miserabilis & miser sit status peccatoris
 (veterem bene aduertit Caietanus) quàm felix ac for-
 tunatus status Iusti. *Peccator obligatus est ad peccan-*
Caiet. l. cit.
dam, quantum est ex seipso; quia non potest ex seipso resur-
gere: & ut Gregorius dicit, peccatum, quod per peni-
tentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit. Iustus
autem ab huiusmodi vinculo absolutus est. adeoque sta-
tus eius felicissimus est. Hæc est prima proprietas hu-
ius ditionis status. Secunda proprietas est permanen-
S. Tho. 2. 2.
tia & immobilitas: quia habitus virtutum immobiles q. 183. art. 1.
ac stabiles nos efficit in bene operando, iuxta consilium
Apostoli: Stabiles estote & immobiles: sicut à contrario 1 Cor. 15.
habitus vitii efficit peccatorem fixum & permanentem
in malo.

Primus itaque effectus, quem Gratia producit in
 anima, est, quod collocet eam in statu Diuino, in statu
 libertatis respectu creaturarum, & in statu seruitutis
 comparatione Dei: idque quantum est ex se; non cum
 vanitate & inconstantia, sed permanenter & immobi-
 liter.

Secundus effectus Gratiæ est Amicitia Diuina. *Ioan. 15.*
non dicam seruos, sed amicos, q. d. Jam non estis serui
 timo-

IOY SII
 DER EI
 O V

S. Greg.
hom. 27. in
Evang.

timore seruili, bene tamen serui timore filiali, & per amici eam amicitiam, quæ est vel effectus Gratia quantum est charitas; vel effectus Charitatis prout distinguitur à Gratia. *Quanta dignitas est, hominibus amicos Dei? Maxima profecto, quæ in hominibus cogitari possit.*

S. Thomas.

Tertius effectus Gratia est filiatio Diuina. Quod admodum *Charitas facit amicum; ita Gratia filiatio*. Hæc filiatio, tamen si adoptiua sit, non est tamen adoptionis humanæ: etenim hæc solum tribuitur rationale ad hereditatem extrinsecam Patris adoptiui; aut Diuina adoptio dicit insuper communicationem seu participationem ipsiusmet Naturæ Diuine & eius veluti dictum est supra.

Rom. 8.

Quartus effectus est ius & debitum ad Diuinam hereditatem. *Si filii & heredes.*

Quintus effectus est esse cohæredes Christi: *his hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Unde hæc prærogatiua & dignitates, puta, filiatio Dei & adoptionis Christi simul sunt unitæ: eadem namque hereditas, quæ facit vnum, & aliam facit effectum. hoc nomine fratris non dedignabatur nos appellare ipsemet Christus, dicens: *Vade ad fratres meos.*

Ioan. 20.

dic eis &c.

Sextus effectus Gratia est Diuina protectio, sicut Justum tanquam amicum & filium Dei modo quoque speciali & extraordinario ab ipsemet Deo protegendi omni modo conueniens est.

Hæc protectio duplici exercetur successu & auxilio: vno externo, interno altero: externus succurrit, quo ita defenditur & præseruatur Justus, ne ceant inimici externi, aut homines: quantum Deus hisce liberam relinquat voluntatem, ut in suos odio prosequi, aut iis malum aliquod fieri possint, quantum velint: accedens potentia Deo ligata est, ne id ipsum actu faciant: neque illis & alium iis referre possunt, nisi quando & quantum Deus iis permittit. Doctrinam hæc expressit

In Psal. 19. *Diuis Augustinus hisce verbis: Vnusquisque malum*

se habet voluntatem nocendi: ut autem possit nocere, non
bet in potestate. Idque supra modum seruos Dei con-
solari debet, quod tamen plurimos habent inimicos,
tūm visibiles, tūm invisibiles; omnes nihilominus
manus gestant ligatas per Diuinam Providentiam,
nec possunt, esto velint, absque licentia & promissio-
ne Dei ullum eis inferre damnum & nocumen-
tum.

Alter succursus seu auxilium, quod Deus prote-
ctione sua suppeditat Iusto, est internum; cum, nimi-
rum, inspirationibus suis Diuinis illuminat intellectum,
voluntatem incitat & accendit, fortificat & corroborat
potentiam, ut strenue tentationes Inimici oppugnet
& eumcat. Iustus etiam in Gratia constitutus est instar
Infirmi debilis & viribus parum firmi, qui per viam lu-
bricam & lubricam incidere & ambulare, & à tergo
habere talium, qui eum truderet ac propelleret. Quam-
vis haberet spem consistendi in pedibus & non caden-
di? annon assistente aliquo vicino indigeret, qui ei
& firmam opem ferret, succurreret, eumque in periculis tuta-
retur & conseruaret? Simili Iustus indiget auxilio: est
debilis & infirmus propter fomitem concupiscentiæ,
appetit agere & incedit per viam lubricam & periculosam ob
peccandi occasiones in Mundo occurrentes: adest à
tergo, qui eum protrudit & impellit, estque Dæmon
peccatorum. In tot tantisque periculis & necessitatibus
succurrit Deus Diuinâ suâ Gratiâ, suisque amicis &
regibus assistit, eos protegendo, corroborando & for-
tificando, ne in tentationibus cadant, sed faciunt eum **1. Cor. 10.**
tentatione proventum, & ex tentationibus fructus
succipiant occasiones, maiusque spiritus incremen-
tum.

Septimus fructus Gratiæ est Diuina conuersatio, quia
conuersatio statui proportionari debet. Ita videmus
magis personas vilis conditionis & status conuersari cum
personis equalibus & plebeis, & personas sublimio-
ris & altioris status cum personis sublimibus & nobilibus.
In Dæmone Iustus ad statum nobilissimum, puta, Diuinum
esse conuersatus & tractare debet eum personis
etiam

IOYSLI
DERE
O V

etiam Diuinis. Dignitas altissima Iusti! Conuenire
agere & conuersari non iam cum hominibus; sed
Angelis; cum Sanctis, cum Christo, cum sancta
Virgine, cum ipso met Deo, & cum tribus Personis
diuinis. Habet clauem auream, quâ prohibitu suo
di possit secretissima cœli sanctuaria: portam
reperit apertam nunquam præclusam, quemadmo-
dum est hic in terris apud intimos amicos & fami-
limos alicuius Principis.

Octauus effectus Gratiæ est Diuina operatio
esse, posse, & operari inter se debent esse proportio-
Cum igitur Iustus à Gratiâ & habeat esse Diuinam
porentias virtutum infusarum etiam Diuinis: operatio-
operationes pariter Diuinæ sint, ad Deum ordinata
nouipremii Gloriæ meritioræ.

Ultimus effectus Gratiæ sunt Diuinæ visitationes
quibus Deus consolatur, & recreat animam Iusti
que sine comparatione superiores & eminentiores
his iis consolationibus, quas tanti faciunt & æstimant
homines mundani. Consolatio carnalis, quando
scit & multum augetur, loco gaudii generat dolorem
fastidium, ac animam denique damnat pœnâ accendit
ubi consolatio spiritualis, quod magis crescit, eodem
rem generat voluptatem & lætitiâ, & tandem
num cœli causat gaudium. Hucusque de inzelibus
libus bonis Gratiæ, & de thesauris immensis, quos
ma Iusti in se comprehendit.

S. Thomas

Quod si nunc iuxta proportionem boni possidet
veluti supra diximus, subsequitur gaudium & lætitiâ
cum immensum sit bonum, quod possidet Iustus
mensum quoque erit gaudium. Verum dicit quidam
Experientia docet contrarium: etenim multi reperi-
tur Iusti, neque tamen simile gaudium percipiunt.
Spondetur causam huius esse defectum considerationis
quia non omnes Iusti cognoscunt & considerant
quod habent: ut autem bonum possident, si iam generet
dicitur

dum & lætitiã, debet esse cognitum, iuxta doctri-
 nam in principio datam. Quapropter sanctus Paulus
 apostolus exhortando fideles ad perpetuam lætitiã
 spiritualẽ (*semper gaudete*) subito subiungit medium *S. Thom. I.*
 sine intermissione orate) q. d. Valisne semper gau- *Thess. c. 5.*
 dere, curate, quod ad fieri potest, ut studio sanctæ
 orationis attendatis, & in præsentia Dei ambuletis;
 quia ab oratione certum aliquod iumen in animam re-
 sulat, quo mediante cunctos in se latentes thesauros &
 bona intuetur ac contempletur. Quemadmodum si
 Princeps al. quis ærario suo variis ac pretiosis aulæis, ta-
 petibus ac picturis adornatio in-lusus, occlusas quoque
 teneret circumquaque fenestras: ita, ut lumen Solis
 omnem præcluderet aditum, nullum in eis spectabit
 decorem, nullo gaudebit splendore; at ubi aditum
 præbent luci, & radi Solis subintraverint, nouo
 cor eius perfundetur gaudio & thesauri aspectu recrea-
 bitur. Idem planè contingit Justo; quando possidet
 bona Gratiæ & vacat ab oratione, nullius bonæ, quod
 possidet, gaudet aspectu; sed quamprimum anima
 elevatur per orationem, subornitur Divina illa lux, quæ
 eam illuminat, redditque apram & idoneam ad con-
 templanda bona & dona in eis latentia. Tunc consi-
 derat, & gaudet se repositum in statu, non iam serui
 Carnis aut Mundi, sed serui Dei, cuius seruitus su-
 pereminet & præstantior est omni Dominatû & Regno
 mundano: sicut maior est dignitas, pluriusque æstima-
 tur, quod aliquis sit servus alicuius Regis, quam
 quod sit Pastor & Dominus multorum pecorum. Et
 Justus non tantum servus, sed & amicus Dei est, quæ
 est nova dignitas & Gratiã. Satisfuisset, & longè et-
 iam nostram superasset meritum, quod nos ad suam
 admittat servitutem, nosque servos suos appelleret; at
 voluit nos insuper amicitia suæ nexu adstrictos, &
 amicos suos nuncupare: neque hoc contentus, sed
 præterquam nuncupemur & simus eius serui & amici,
 voluit etiam nos filios suos nominari & esse. Gratiã
 fac potens erat in statu amicitia Dei nos collocandi,
 adque eo quod nobis communicaret dignitatem Filii;
 Thom. posterior H nihil.

LOYSII
 PADEREI
 20. II
 O. V.

nihilominus Deus utrumque à Gratia productum, nosque ad dignitatem & amici & filii pariter altari voluit. Præterea poterat nos assumere in filios adoptiuos per solam Gratia communicationem, nec hoc contentus, placuit ei hanc nobis conferre tatem filii, modo eminentissimo, puta, cum communicatione propriae suae Naturæ. Insuper poterat assumere in filios suos; at non admittere ad hæredem suam: & si nos hæredes suos constituere decessit, haud necesse erat, ad eandem nos vocaret hæredem Christi, constituendo nos cohæredes eius. Quæ consideratione tam eximie Charitatis tantorum donorum non obstupescer? Quis non lætatur singulari hilaritate & gaudio replebitur in contentione quinque horum privilegiorum, quæ omni mani intellectus capacitatem excedunt? Esse legem Dei, amicum, & filium Dei & Beatæ Virginis, & dem Dei, & cohæredem Christi? Nec mirum hisce prærogatiuis & privilegiis correspondere peragium Protectionis, Conversationis, Operationis, & sitationis. Meritò Justo capiti imponitur Diadema gni, & duorum Regnorum: diadema Regni pro vita præsentis, & diadema Regni Gloriæ pro futura: & hoc diadema Gratia novem adornatur gemis seu margaritis, & sunt novem dona Gratia triplicata. Concludamus hoc caput exclamatione Cypriani: *Nihil Christiano (nomine & re tali) eius, cui promittuntur Regna cælorum, & Regnum tiam in terra, & Regnum Gloriæ in paradiso. Quæ huic felicitati infelicissima Mundi felicitas, quæ vna voluptatis stilla infinitum secum confert tormentum oceanum. Melius est esse pauperem cum vno quam Regem cum multis.* Et rationem reddit: quantum anima superat corpus, tantumdem passiones animæ excedunt passiones corporis: vnde gaudium æternam, quam patitur corpus: tristitia æternam peccatoris sine comparatione externam excedit præteritatem, quæ perfruitur corpus. Ergo de primo ad mum vita hominis iusti non est melancholica, &

S. Chrysof.

Hom. 4. 10.

4.

eam depingunt Mundani; sed lætitiâ & gaudio repleta
 quare ad hanc totum nostrum affectum applicare, &
 contrariam peccatoris vitam fugere debemus. Jam
 ultima pars huius tertii libri, quæ est de exercitio san-
 ctæ Charitatis; cui toto vitæ nostræ tempore incum-
 bendum est, exponenda esset, vt dispositio ad bonam
 mortem necessaria completeretur ac perficeretur. Ve-
 rum pro maiori distinctione specialis liber compositus
 est, cui titulus est *SERAPHINVS*, seu *SCHOLA*
SANCTI AMORIS ad quem
 Lectorem remitto.

FINIS primæ partis Pere-
 grini terræ.

H 2 PERE-

COYSII
 DEREI
 O V